

Timo Muhonen

Tämä kirjoitus aloittaa juttusarjan, jonka ajatuksena on kertoa ”tavallisen” museokävijän ajatuksia valitsemaansa näyttelyyn liittyen. Oleellista on se, että kävijä ei ole museoalan opiskelija eikä ammattilainen. Toisena ideana on, että kävijä saa edetä haluamaansa tahtiin ja valita juuri ne kohteet näyttelyn sisällä, jotka häntä kiinnostavat eniten. Tällöin pintaan nousee ehkä ajatuksia, joita museon henkilökunta voi hyödyntää näyttelyitä suunnitellessaan.

Kohteena Kansallismuseon esihistorian perusnäyttely

Juha Vierinen, 26-vuotias diplomi-insinööri, valitsi museokäynnin kohteeksi Kansallismuseon esihistorian perusnäyttelyyn. Hän kertoo valinnan tapahtuneen yleisen kiinnostuksen ohella siksi, että näyttelyssä on nk. Susiluolasta esiin kaivettu materiaali. Miten sitten on, kuinka paljon arkeologia tai Suomen esihistoria kiinnostaa insinööriä? ”Ensisijaisesti olen suuntautunut luonnontieteisiin, mikä ei ole yllätys koulutustani ajatellen. Mutta kyllä esihistoriakkin on kiinnostavaa”, vastaa Vierinen.

Juha Vierinen Suomen kansallismuseon ovella. Kuva: Timo Muhonen.

Lähdemme etenemään läpi näyttelyn kronologisesti, eli aloitamme siten luontevasti Susiluolan esittelyllä. Susiluolaahan on käsitelty mediassa melko aktiivisesti, ja aihetta (onko luolassa asuttu paleoliittisella ajalla ja ovatko sieltä tehdyt löydöt ihmisen valmistamia) on pidetty kiistanalaisena. Vietämme ensimmäiset puoli tuntia Susiluolavetriinin edessä tarkastellen kivimateriaalia ja pohtien aihetta. ”Mieli-

näyttää olevan vahvasti puolesta”, toteaa Vierinen luettuaan vitriinin tekstit ja jatkaa: ”Aihetta voisi tarkastella toiseltakin näkökannalta, kun se kerran on kiistanalainen. Lisäksi olisi hyvä, jos vitriinin vieressä olisi jonkinlainen kirjallisuuslista, jota asiasta kiinnostuneet voisivat käyttää lähteenä lisätiedon hankkimiseen. Aineisto kun näyttää kohtalaisen epämääräiseltä, tuollaisia kiviä voi kuka tahansa löytää rannalta.”

Siirrymme hissuksiin eteenpäin. Kaikki vitriinit käydään läpi huolellisesti ja järjestyksessä, yhtään tekstiä ei jää lukematta. Pohdimme yhdessä eri teorioita ja tulkintoja; erityisesti kävijäämme kiinnostaa se, millä perusteella jokin kulttuurivaihe on ajoitettu tai mikä sen suhde toiseen vaiheeseen on. Vietämme yhteensä neljä tuntia näyttelyssä, mutta infoähky kohtaa meidät valitettavasti rautakauden loppupuolella. Lisäksi sulkemisaika lähenee ja museokaupassakin täytyy vielä ehtiä käymään, joten viimeisten vitriinien osalta joudumme tyytymään kohtalaisen pintapuoliseen tarkasteluun.

Näyttely on läpikäyty, joten on aika kuulostella kävijän mietteitä tarkemmin. ”Kaikki oli mielenkiintoista, mutta ykkössijalle nousivat ne aiheet, joihin liittyi monia eri tulkintoja tai paljon epätietoisuutta. Ne pistävät ajattelemaan ja kehittämään omia selitysmalleja. Tällaisia olivat esimerkiksi Lapinlahden jättimäisen kokoinen reenjalas ja Isokyrön Leväluhdan ’uhrilähde’”, Vierinen tuumii. ”Oli ajatuksia herättävää katsella

Isokyrön Leväluhdan ihmisluita. Suomen kansallismuseo. Kuva: Timo Muhonen.

reenjalaksessa näkyviä erilaisia jälkiä ja mieltä sitä, ovatko ne syntyneet esimerkiksi valmistuksen tai kulumisen yhteydessä. Toisaalta, insinööri kun olen, niin eri teknisiin prosesseihin liittyvät asiat ovat mielenkiintoisia. Raudanvalmistuksesta kertova teksti oli juuri sellainen: prosessi oli hyvin kuvailtu ja oli hienoa nähdä, miltä alkeellinen raudanvalmistuspaikka on näyttänyt.” Eikö todella mikään ollut tylsää tai ikävyyttävää? Vastaus on yksinkertaisesti ei, ja tämä täytyy todella uskoa – sen verran pieteetillä olemme näyttelyyn paneutuneet. Koska olemme viettäneet kohtalaisen kauan näyttelyssä, kannattaa tietysti kysyä kävijän mielipidettä myös sen käytännön järjestelyihin liittyen. ”Istuimia saisi olla enemmän, itse asiassa mieluummin sohvia. Kyllä tässä jalat puutuu”, sanoo Vierinen. ”Lisäksi osa esineistä on sijoiteltu aika ahtaasti moneen tasoon, ikään kuin niitä ei olisi tarkoitus päästäkään

katselemaan. Toisaalta suurin osa vitriineistä oli hyvin rakennettu. Lasisten hyllyjen ansiosta esineitä voi katsella monilta puolilta, eikä tätä ole häiritty joka esineestä kertovilla yksittäisillä lapuilla. Näin vitriinit pysyvät valoisampinakin. Toisaalta kokoavan, samaan tekstiin integroidun esinenumeroinnin haittapuolena on se, että joutuu vilkuilemaan esineiden ja niiden 'nimilapun' välillä. Tällöin monet esineistä jäävät ilman selitettä, koska tekstiä ei aina jaksata katsoa. Mutta näin on joka tapauksessa parempi. Vitriineissä on hyvin tilaa, niitä ei olla tungettu liian täyteen. Ainoan poikkeuksen tässä tekee ehkä rautakauden puoli, mutta onhan se ymmärrettävää, kun tavaraa näyttää siltä ajalta säilyneen runsaasti”, Vierinen pohtii.

Yksi museoihmistä kiinnostava kysymys on tietysti se, onko näyttelyssä tekstiä liikaa tai liian vähän? ”Sopivasti. Ei liikaa jaksata lukea”, kuuluu vastaus. ”Lisäksi esineet puhuvat puolestaan.” Mitä mieltä teknillisen alan korkeakoulutuksen saanut kävijämme on puolestaan museokaupasta ja sen valikoimasta? ”Museokauppa oli ehdottomasti yksi museon parhaista puolista; oletin, että siellä myydään jotain viikinkikrääsää, mutta sieltä löytyikin ehdottoman kiinnostavia kirjoja joita tarttuikin muutama matkaan. Palaan vielä siihen, mitä sanoin Susiluolavitriinin yhteydessä: joka vitriinin kohdalla olisi hyvä olla artikkeleita esineisiin liittyen, samoin kirjallisuusluettelo. Siinähan voisi olla myös merkintä siitä, löytyykö esinettä koskevaa kirjallisuutta museokaupasta – uskon, että näin kirjoja ostettaisiin museokaupasta nykyistä enemmän. Tästä hyötyisi sekä asiakas että museo.”

Juha Vierinen ja Susiluolavitriini. Suomen kansallismuseo. Kuva: Timo Muhonen.

Entä olisiko kävijällämme joitain muita ehdotuksia näyttelyyn liittyen? ”Jonkinlainen kokoava kyltti tai vaikkapa lyhyt videopätkä näyttelyn alussa olisi hyvä. Siinä voitaisiin kertoa koko juttu pähkinänkuoressa, jolloin näyttelyyn olisi helpompi orientoitua. Jutusta jäisi ehkä ehjempi kuva”, Vierinen pohtii. ”Still-kuvista koottu multimediaesityskin toimisi. Esittelyssä voitaisiin vaikka näyttää kaikki tärkeimmät kulttuurivaiheet, innovaatiot ja muuttoliikkeet. Sitten olisi hyvä, jos näyttelyssä olisi joku puuhanurkka lapsille, vaikka hiekkalaatikko missä voi tehdä kaivauksia. Samoin olisi kiinnostavaa, jos joistain esineistä olisi ihan käsiteltäväksi tarkoitettuja kopioita.”

Lopuksi täytyy kysyä vielä kävijämme museokuvasta ja –suhteesta. ”Museosta tulee mieleen paikka, jossa on vanhoja esineitä. Viimeksi kävin museossa viime keväänä, kun olin lomalla Roomassa; vuodessa tulee museoissa käytyä parisen kertaa”, vastaa Vierinen. Entä miten on, jääkö kävijämme pohtimaan esimerkiksi esihistoriaan liittyviä asioita muulloinkin kun tällaisen käynnin yhteydessä vai keskittyykö insinööri pelkästään omaan alaansa? ”Kyllä minä olen sellainen tyyppi, joka pysäyttää aina auton kun näkee hiidenkirmun tai vastaavan.”

